

Bog
Him
den...
Under
et, pill
kort tid
bestir
ring Ar
Dr. A
en bog
Amis, o
ants, o
beskri
litterat

on har alle de gode
aber, som moderne
sætter pris på... den
dventlig mild og be-
og har samtidig
de, fyldige tobaks-
der gør ryningen
stimulerende nydelse
dagen. Princeton
er let at stoppe,
er jævnt og tørt -
bund. Princeton er
mærke.

RAM KR. 3.90

stælse og en umulighed, fordi den bliver komplet uoverskuelig, så derved de vigtige og interessante nye arbejder drukner totalt. Det, man havde brug for og havde ventet, var et indtryk af de nye ideer og ikke et kæmpegalleri, man går sig træt i. Hvordan give indtryk af, hvad der sker i verden? Ved at tage fire arbejder fra hvert land — det lyder indlysende — for indlysende. Man ser tydeligt, at det ikke er løsningen. Skulle det være Paris' Biennale, ville man føle sig skuffet, og det eneste resultat, man ville uddrage, var en nøjere ransagelse af sine begreber om, hvad man egentlig forstår ved kunst.

MEN ikke langt fra baren fører to svingdøre ind til en sal med en scene, hvor seancen begynder hver aften klokken seks. Og her blandt digterne samles nu de spredte tråde langsomt, og de nye ideer, man søgte, dukker frem. Ganske vist spænder også digterne over vidt forskellige udtryksformer, men alligevel begynder man at forstå, hvad sagen drejer sig om, og selv de store mobiler udenfor får en anelse af mening.

Det skal først indskydes, at Danmark var ualmindelig nydeligt repræsenteret ved den unge digter Uffe Harder, der selv havde lavet nogle fortræffelige oversættelser, dels af et af sine egne digte, dels af noget af Klaus Rifbjergs »Camouflage«, et af Jørgen Gustava

Brandt, af Ivan Malinovski samt nordmændene Paul Brekke og Georg Johannesen. Uffe Harder havde lavet et meget stort og rosværdigt arbejde ved foruden oversættelsen at instruere de franske skuespillere og ved at give et overblik over moderne dansk lyrik. Han var ked af at have måttet forbigå flere, som havde fortjent at have været med, men han havde valgt dem, der var bedst egnede til oversættelse. Desuden slog han til lyd for en antologi af dansk lyrik på fransk. Endelig fik han forbindelse med Biennalens franske digter, Robert Filio, som, hvis deres planer lykkes, vil komme til at vise sig for det danske publikum.

Det er netop gennem denne Robert Filio, at jeg mener at have fundet nøglen til udstillingen. Robert Filio er 37 år, og hvad man i almindelig forstand forstår ved avant-gardist. Jeg har ofte spekuleret på, hvad begrebet avant-gardist egentlig nøjere dækker. Om det er en kunstner, der bruger så nye udtryksmidler, at han endnu ikke forstås, eller om det indebærer noget mere, der på væsentlige punkter adskiller ham fra kunstneren. Måske tager jeg fejl, men jeg vil forsøge at give Dem en definition, således som den for mig har taget form under Biennalen gennem indtryk og samtaler med unge franske kunstnere og avant-gardister, og De vil forstå, at der er en afgørende forskel mellem en kunstner og en avant-gardist.

Deraf kommer ofte med urette denne rysten på hovedet af avant-gardisterne, fordi man bedømmer dem ud fra samme forudsætninger som kunstnerne; men de kræver helt forskellige anskuelser.

Avant-gardist betyder: den, der går forud, og jeg tilføjer: og baner vejen for kunstneren, der kommer bagefter. Til basis for ordet kunstner ligger begrebet kunnen, som forudsætter en forudgående læretid. Det siger sig selv, at den, der går foran og rydder de nye arealer, ikke med det samme er kunnende, for det kræver tid at lære de nye landvindinger at kende, og derfor er det sådan, at når han har ryddet et stykke vej, så har han valgt mellem at slå sig ned på den plet, han har ryddet, og blive kunstner, eller fortsætte at være avant-gardist og forlade det allerede ryddede for at bane vejen endnu videre. Således er den væsentlige forskel mellem avant-gardisten og kunstneren den, at mens kunstneren udfolder sig under lovmæssigt fastlagte rammer, så er den absolutte mangel på system og lovbundethed, avant-gardistens vigtigste kriterium, for at han uafhængt kan søge nye veje. Og forskellen i publikums bedømmelse af de to ligger deri, at med kunstnerens arbejde er det forståelsen, der tæller, at man griber den indre sammenhæng, hvorimod Søren Kierkegaards ord fra »Enten—Eller« passer fortræffeligt til avant-gardistens arbejde: »Hvis De

mener, De har forstået noget, viser det klart, at De ikke har fattet, hvad det hele drejer sig om«. Ligesom kunstnerne efterlignes af charlataner, således er også avant-gardisterne udsat for udnyttelse og plagiat, som kun lefler for sensationer og her i så langt alvorligere grad, da bedømmelsen af avant-gardistens arbejde er så meget sværere. For det store publikum er der måske ingen forskel, men at der rigtignok er det for en ærlig avant-gardist, viser f. eks. Robert Filio, der nægtede at optræde i vort hjemlige »Fluxus« med den begrundelse, at der kunne enhver optræde, blot han fandt på noget tilstrækkeligt bizart.

EFTER denne udredning kan jeg måske nu forklare Dem, hvorfor jeg mente at finde den røde tråd i Paris' Biennale hos avant-gardisten Robert Filio. Picasso sagde for et par år siden til en italiensk journalist (stærkt forkortet): »Da jeg var ung, var kunsten min religion, men med årene forstod jeg, at den store kunst ikke eksisterer mere, fordi folk har lagt deres hjerter i ganske andre ting, og at den kunstfoldelse, jeg så omkring mig, kun var et udtryk for dens dødsdøds. Når kunsten ikke længere er et vitalt behov for folk, deres dybeste trøst og opmuntring, så forvises den til museer og biblioteker, hvor den kun holdes i live af pietet, og i det øjeblik, det er tilfældet, kan kunstneren udfolde sit talent i de mest uhyr-

lige ekstravagancer og intellektuelle charlatanier, fordi publikum bliver jo mere begejstrede, jo mindre de forstår, da det hele ikke har nogen dybere betydning for dem«.

Biennalen står som en håndgribelig og overbevisende bekræftelse af Picassos udtalelse, og selvsagt virker det ret umiddelbart temmelig deprimerende, men da er det, Robert Filio trækker ind i billedet og siger: Vi er helt enige med Picasso, men vi vil kun bruge hans analyse som en diagnose for vor tid og ikke slå os til tåls med, at det er sådan. Som led i vores terapi ser De nu her Biennalen. Den er faktisk et adækvat udtryk for sin tid. Her finder De ting, der minder om en videnskabelig udstilling, ja, men dette er jo videnskabens århundrede, så det er ikke mærkeligt, at det også finder udtryk her — her er engelske billeder, som er koncentreret pop med avisudklip og coca-cola, ja, og også det er tiden — her er alvorlige arbejder, selvfølgelig, der er stadig traditionelt arbejdende kunstnere, men De, hr. publikum, begår den fejl, at De tror, De er gået på en kunstudstilling, og der er De helt gal på den. Læg alle de ideer væk! De er kommet for at se Deres tid, den, De lever i.

Hvorfor tror De, at kunsten er så degenereret i dag, som Pablo siger? Det er, fordi tiden er løbet fra Dem, Monsieur, vor tid går frem med stormskridt i teknisk henseende; alle de små ting i Deres dagligdag har slet

ikke kunnet nå at følge med, og som værn mod denne stormflod, der bærer Deres tilværelses lille båd med sig i rivende fart, har De anskaffet Dem et sæt af etiske og æstetiske ideologier fra en tid, der ikke er mere, og i særlig akutte situationer klarer De den med lidt intellektuelle fiksfakserier, hvilket hindrer Dem i at opfatte tingene umiddelbart, som de er. Så længe sagerne står sådan, er det ikke kunstudstillinger og museer, De har brug for. Kom ud af busken og se Dem om uden alle disse fordomme om godt og dårligt, smukt og grimt. Lær hvordan Deres tid ser ud, kom ind på Biennalen, og når De har fået nok, så lad os gå en tur i gaderne, ikke hele tiden i de gamle kvarterer omkring Notre-Dame, men også i yderkvartererne, i de nye kvarterer, gå ind i en hvilken som helst bistro, hvor jukeboxen larmer hele dagen — og hold op med at drømme. Erkend! og se tiden, som den er. C. G. Jung siger, at De må drage både den mørke og den lyse side af Deres person frem på arenaen og acceptere dem, før De kan begynde at blive et menneske; og det samme gælder med hensyn til den tid, De lever i. Al denne intellektuelle snak og alle disse »men'er« fra fortiden er så udpræget tvangssymptomer.

Se og erkend den tid, De lever i. Det er det første. Og begynd derpå at sætte alle de små ting på plads i Deres dagligdag med disse nye kulisser som baggrund. Den morgen, De

lukker op for vandhanen i Deres køkken, og derefter fald i tanker — da er De på vej — forstår De, det er jo det drejer sig om, at alle disse ting, der omgiver Dem dag igennem, får deres reelle værdi igen for Dem. For hvordan skal et kunstværk kunne sige Dem noget, når vandet, der løber ad hanen, ikke siger Dem noget?

Når tingene har fået deres værdi igen for Dem, og De se dem placeret i Deres egen tid, da vil De måske begynde skelne det falske fra det ægte — og så kan De begynde at på museerne.

AVANT-GARDISTERNES fremgangsmåder er skellige for at opnå dette sultat, men fælles for deres absolutte krav til, at gene omkring os får deres tyding ud fra den tid, vi i, og anses for, hvad de er forudsætningen for, at de ting skal bevæge os og løse til nye verdener, er, at de ting har en reel betydning os. Avant-gardisternes arbejde er altså ikke kunstværker, der skal ikke bedømmes som danne — de arbejder for de ste folk, så de igen be at undre sig, thi det er til at undre sig, der er uget til al kunst — b kunstneren og for publi

Dette er den puls, og som man fandt i Bi om end på en gansk måde, end man havde CLAUS W